hejmar 44 Bihar 2009

KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravayê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan

Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Civîna Bihara 2009an

Civîna 44an a **Kurmancî** *ji 18 heta 22ê gulana 2009an li Vesterosê, Swêd, li dar ket.*

Beşdarên civînê vê carê li ser peyvên di çîrokên Mela Mehmûdê Bazîdî, stran û qewlên Êzîdîyan de, peyvên li ser xanî û herweha hin pirsên rengdêrên kurdî xebitîn.

Ev hevalên han di civînê de beşdar bûn: Mustefa Aydogan (Mêrdîn), Elîşêr (Wan), Newzad Hirorî (Dihok), Emîn Narozî (Batman), Selam Nûman (Qamişlo), Cemal Onursal (Cizîr), Zinar Soran (Dêrik), Behrûz Şucaî (Kotol), Têmûrê Xelîl (Rewan), Reşo Zîlan (Agirî).

Encamên xebata vê civînê di vê hejmara **Kurmancî** *de tên belav kirin.*

Heçî babeta **hin pirsên rengdêrên kurdî ye**, *piştî gotûbêjeke piralî, hewce hat dîtin ku li ser xebat bidome. Ji ber vê yekê encamên vê babetê di vê hejmara* **Kurmancî** *de tune ne.*

Peyvên di qewlên Êzîdiyan de

- IV -

Amadekar: Reşo ZÎLAN

kurdî	**tirkî**	**fransizî**	**îngilîzî**
pêş yekî ve; ji pêş yekî ve <ji pêş min ve silavan li wî bike>	... yerine <benden ona selam söyle>	à la place de qqn., de la part de <dis bonjour de ma part, à ma place>	instead of, in (someone´s) stead, on behalf of <greet him in my stead>
derander	orda burda, derbeder	ici ou là, par ci par là désordonné, en désordre, désorganisé	in there and here, at there and here, slovenly, untidy, disorganized (life style)
xêrxwaz	hayırsever	philanthrope, charitable, bienfaisant	philanthropic, charitable, benevolent
xêrnexwaz	hayırsevmez, kötücül	méchant, qui manque de charité	non philanthropic, non charitable, malignant
xwedanî	ilahi. tanrısal	divin, céleste	divine, godly, heavenly
xurcilîn	kıpırdamak, teprenmek	bouger, se remuer	to move
nexurcile!	kıpırdama!, teprenme!	ne bouge pas, tiens-toi tranquille	don't move!, hold still!
perestin	tapmak	vénérer, vouer un culte à, adorer	to worship
kewgirîn	efkarlanmak, hüzünlenmek, kederlenmek	être mélancolique, s'attrister, se sentir déprimé, ne pas avoir le moral	to feel down, become sad, become melancholy, be grieved
kewgirî	efkarlı, hüzünlü, kederli	déprimé, chagriné, triste	low-spirited, downcast, sad, sorrowful, sorrowing, grieving
melevan	yüzücü	nageur	swimmer
melevanî	yüzücülük	nage	swimming
nijîn	1) (duvar) örülmek; 2) istif olmak	1) être construit(un mur) ; 2) être entassé	1) to be built (a wall); 2) to be stacked
nijandin = nijinandin	1) (duvar) örmek; 2) istif etmek	1) construire un mur ; 2) entasser, empiler	1) to build (a wall); lay, bond (bricks or stones); 2) to stack, pile, put up
hawêj = xwazî, dilbijî	imrenti, imrenme	envie, admiration	envy, longing, admiration
hawêjîya xwe (xwazîya xwe) bi yekî anîn	birine imrenmek	envier qqn	to envy
lêzmên xwînê	kan akrabalığı	lien de sang, lien de parenté	blood relationship
çiriskîn	parıldamak, ışıldamak	briller, étinceler, scintiller	to gleam, flash, glitter, sparkle, twinkle, glisten
çiriskandin	parıldatmak, ışıldatmak	faire briller, faire étinceler, faire scintiller	to make (something) gleam, flash, glitter, sparkle, shine or twinkle
çavnêrî = çavnihêrî, çavlirêyî	yol gözleme	attente impatiente, guet, scrutation	waiting for, watching out for, scrutinizing
çavnêrî kirin= çavnihêrî kirin, çavlirê bûn	yol gözlemek	attendre en scrutant (la route), guetter	to wait for, watch out for, to look out
qerqere	kefen	linceul	shroud, winding sheet, cerements
derz	çatlak	fente, fissure	split, slit; fissured, chap, crack
razdar	sırsaklayan, sır sahibi	personne qui garde un secret	person keeping a secret
sêwirandin	tasarlamak	préméditer, projeter, imaginer, concevoir	to design, to conceive
qedirandin	1) ölçüp biçmek; 2) belirlemek, karar kılmak	1) peser, mesurer ; 2) déterminer	1) to weigh up; 2) to determine
ferwar	1) herşeye kâdir; 2) emr	1) tout puissant ; 2) ordre	1) almighty; 2) order
bijarbijare	seçkin	choisi, sélectionné, distingué	selected, chosen, distinguished
kilîl= kilîlk, kilît	anahtar	clé	key
deng hilîlandin /hilîlîn/hilandin	seslenmek, sesini yükseltmek	appeler, héler, crier	to call to, call out to somebody
deng hilandin	ses yükseltmek	hausser la voix, élever la voix	to tune to
cexwûn, coxîn	harman, harman yeri	battage, aire de battage	threshing, threshing, floor
naz	naz	coquetterie	coquetry
goyker	polo oyuncusu	joueur de polo	polo-player
xwezma= xesma, nemaze	özellikle	surtout, spécialement	especially
pêşber bûn	önüne çıkmak	émerger	emerge
çipk= çilk, niqitk, nuqutk, peşk	damlacık	gouttelette	driblet
coqet= coq, cox	koro	chœur	chorus
sibexêr	günaydın!	bonjour	good morning!
sibexêrî	günaydın söyleme	le fait de dire bonjour	saying good morning
tacpoş	taç giymiş, hükümdar, padişah	tête couronnée, monarque	crowned, monarch
loş bûn= noş bûn	afiyet olmak	avoir bonne digestion, bien digérer, tirer profit de ce qu'on boit (ou mange)	to enjoy a meal
noş!	1) afiyet olsun!; 2) şerefe!	1) bon appétit ; 2) à la votre	1) good appetite!, enjoy your meal!; 2) cheers!

Termên wergera Şerefnamê ya Mela Mehmûdê BAZÎDÎ
- III -

Amadekar: ELÎŞÊR

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
azoxe	azık, nevale	provision de voyage	food (taken along to be eaten while traveling)
sawrî = serane	kafa vergisi	capitation	poll tax, head money
ocaxzade	fakirfukara koruyucusu, babası	protecteur des indigents, des nécessiteux	protector of pauper
beraberî kirin	çekişmek, boy ölçüşmek	rivaliser	to contest, to quarrel, to dispute, to compete with
dilbiryan = dilşewitî, dilsojî	bağrı yanık	qui a le cœur brisé, écorché vif	heartsick, worn with much suffering
îcarî = îcarê, vêcarê, vêca	şimdi, bu kez	maintenant, cette fois-ci	now, yet, this time
sadedil	temiz kalpli	qui a le cœur pur, sincère	truehearted, harmless, pure-minded, pure of heart
xwîndar	kan davalı, katil	meurtrier	bloodletting, murderer
pêk ketin = li hev hatin	anlaşmak, uzlaşmak	agréer, s'accorder	to agree
acur = agûr	kiremit, tuğla	tuile	tile
zelîn = zeliyan, şimitîn, şemitîn	kaymak	glisser	to slide, to slip, to skid
zelandin = şimitandin, şemitandin	kaydırmak	faire glisser	to let slide (skid)
ramî xwe kirin	buyruğuna almak, boyunduruğuna almak	subjuguer	to subdue, to subjugate
hîlegerî	hilekarlık	tricherie, fraude	deceit, cheating, trickery, deceitfulness
xwiyîtî kirin = xweyîtî kirin	yetiştirmek	élever, éduquer	to breed, to bring up
seraperde	padişah otağı, padişah çadırı	pavillon royal	the pavilion (/marquee) of sultan
berxwedar	mutlu	heureux	happy, blissful, merry
hingam	zaman	temps, époque	time, epoch
memleketdarî	ülke yönetme	administration	administration
şermî bûyîn	mahcup olmak	se sentir honteux, être confus	to be ashamed; to be embarrassed
cot bûyîn	evlenmek	se marier	to marry
malxwê	aile reisi	chef de famille	head of the family
ro kirin = rijandin	dökmek	verser	to pour, to pour out
qerawil	gözetleyici, gözcü	observateur, guetteur	observer, lookout
qerawilî	gözetleyicilik, güzcülük	observation, guet	lookout
mêrînî = mêranî, mêrxasî	yiğitlik, kahramanlık	bravoure	bravery, manfulness
sehranişîn	sahra / çöl sakini	habitant du désert	inhabitant of desert
tirane	alay, istihza	moquerie	mock, fun, ridicule
tirane pê kirin	alay etmek, alaya almak	se moquer de	to make fun
revî	firari, kaçkın	fugitif, évadé	escapee, runaway
kuraxa	ağa oğlu	fils d'un agha	son of aga
çirax kirin	becermek (alay yollu)	mettre la pagaille	to mess up, to ruin
rûgerdan	yüz çeviren	qui se détourne	who turns away, who turns his back upon
bernexwazî = jişîrvebûn	sütten kesilme	sevrage	delactation, ablactation
'emrê bernexwazî = temenê jişîrvebûnê	sütten kesilme yaşı	âge du sevrage	the age of delactation
reftar	davranış	conduite	behavior
reftar kirin	davranmak, hareket etmek	se conduire, se comporter	to behave, to act
qurç = qulç	köşe, iç köşe	coin	inside corner
salyane	kelle başına verilen yıllık vergi	capitation annuelle	the Ottoman system of an annual tribute per head
xêmenişîn = konnişîn	çadır sakini	habitant d'une tente	inhabitant / resident of tent
xofnak = tirsnak	korkutucu, korkunç	effrayant, terrifiant	frightening, dreadful, scary
fikar kirin	endişelenmek, kaygılanmak	être inquiet, s'inquiéter	to be worried, get anxious
arî kirin = alî kirin	yardım etmek	aider, assister	to help, to aid, to assist
nimayan = xuya, diyar	belli, ayan, açık	connu, évident, manifeste	apparent, known, evident, noticeable, uncovered
vegerîn	geri dönmek, dönüş	revenir, retourner	to return, to turn back, to come back, to go back
ji rê pal vedan	yolundan alıkoymak	retenir	to restrain, to keep from
dewran ajotin	hüküm sürmek	régner	to reign, to rule
mencenîq	mancınık	catapulte	catapult
pêk dan	toplamak	ramasser, cueillir, collecter	to collect, to assemble, to bring together
rik	inat, ayak direme	obstination, entêtement	stubbornness, obstinacy, insistence
rikber	inatçı, ayak direyici, muhalif	obstiné, entêté	stubborn, obstinate, insistent
rikberî	inatçılık, ayak diretme, muhalefet	obstination, entêtement	stubbornness, obstinacy, insistence
birr birr	küme küme	par groupes, en tas	in heaps, in piles
vêk dan	toplanmak	se réunir, s'assembler	to get together, to meet
ser nahinginivin = ser naçemînin / natewînin	baş eğmemek	ne pas se soumettre, tenir tête	to get stubborn, to be defiant, to challenge
bi yek û dû jêrî nekirin = xwe ji hev re kêm nekirin, ji ber hev danexwarin	kendini karşısındakinden aşağı görmemek	ne pas se sentir inférieur à l'autre	to consider himself equal to the other partner
rewa dêran	reva görmek	considérer digne de	to deem proper, to deem someone worthy of
beraber kirin, beraber erdê kirin	yerle bir etmek	raser, abattre, mettre par terre	to level to the ground, to raze
kemandarî	ok ve yay kuşanmış askeri birlik	unité militaire d'archers	arrow and bow equipped military troop
dezgîn	dizgin	rêne, bride	rein, bridle, headstall
zarotî	çocukluk	enfance	childhood, childness
çoganbazî	polo oyunu	polo	polo game
çoganbaz	polo oyuncusu	joueur de polo	polo player
xwe şelandin	soyunmak	se déshabiller, se dévétir	take off one's clothes
berayîk berahîk = pêşî	ön, önde	devant, à la tête de	in front of, at the head of
destek cil = taximek cil, qatek kinc	bir takım elbise	costume, complet	a set of clothes
berşû = berşo	yedek çamaşır, çamaşır yıkamak için giyilen iş elbisesi	linge de rechange, le vêtement que l'on met en attendant que son linge soit lavé et séché	clothes one is wearing while waiting for one's best clothes to be laundered
destebirak = destebira, destbira	candan arkadaş	meilleur ami, ami intime	best friend
veceniqîn, veciniqîn	ürkmek	être effrayé	to be scared
averê kirin = varê kirin	yoldan saptırmak	sortir du chemin, dévier	drive out
nihal = newal, dol	vadi	vallée	valley
bi bal ... ve = ber bi	... doğru	vers, en direction de	towards
siwarêd reş	gözü pek atlı	cavalier émérite	good rider
beled	1. kılavuz, 2. bilen	1) guide ; 2) au fait, connaisseur	1) guide
hurî bûn = hîn (hîra, hî) bûn	öğrenmek	apprendre	to learn

hûrî kirin = hîn (hîra, hî) kirin	öğretmek	enseigner	to teach
cirenîx	boğuşma, kavga	querelle	quarrel
cezwe	cezve	cafetière (à longue manche pour faire le café turc)	long-handled pot for making Turkish coffee
rakêşandin = rakişandin, rakêşan	sürüklemek	traîner, entraîner	to drag along the ground, to drag into
xercî	harçlık	argent de poche	pocket money
çiranê = çire, çir, çima	neden, niçin	pourquoi	why
ocax	ocak, dergah	famille ayant le don de guérir une maladie spécifique, résidence d'un chef spirituel	family whose members are reputed to be able to treat a specific disease, a religious man dwelling place
şal piştî = şûtik	kuşak	ceinture	belt
rikêb kirin	atağa geçmek, saldırmak	attaquer	to attack
heşar	kuytu	lieu isolé	secluded place
berdilk	canan, sevgili	bien-aimée	sweetheart, beloved
kifşa yekûdu kirin	kozlarını paylaşmak	régler les comptes	forcibly to settle accounts with someone
navmal = navmalî	yatılı hizmetçi	domestique	domestic servant
damedor = dormedor, hawîrdor	etraf, çepeçevre	environs, alentours	around
şevkor = şevekor	gecekörü	héménalope, qui ne voit pas la nuit	nightblind
şevkorî = şevekorî	gecekörlüğü	héménalopie	nightblindness, nyctalopia
rûpek = xêlî	duvak	voile de mariée	bride veil
dews = şûn	1. yer, 2. iz	1) place ; 2 trace	1) place; 2) trace
siwarêd hewarê	suvari yardım birlikleri	unité à cheval de secours	aid squadorn
ji hewla can	can havliyle	dans un ultime effort, dans un effort désepéré	in a desperate attempt one's life
kevçika dil	kalp kulakçığı	orifice de l'oreillette (cœur), plexus solaire	atrium
hikayedxwan = çîrokbêj	hikaye anlatan kimse	conteur	story teller
girî hatin	ağlatmak	se mettre à pleurer	to cry
rimbazî	mızrakçılık	métier ou qualité de lancier	being lance-man, being spearman
rûs = destvala	silahsız	désarmé, sans armes	unarmed
ji mêje = ji mêj ve, ji zû ve (de)	çoktan	depuis longtemps, il y a longtemps	long ago
dergevan	kapıcı	portier	porter
cihê dirûdanê = cihêdirûddanê	selamlık	quartier réservé aux hommes dans une grande maison musulmane	the part of a large Muslim house reserved for the men
varêl	varil	baril	barrel
berhewa bûn	havaya uçmak	prendre l'air, sauter, exploser	to be blown up
çirax kirin	ganimete boğmak	combler	to enrich
nanozikî	karın tokluğu	qui travaille en échange de la nourriture	work for just being satisfied with food and drink
şeveder = şevder	geceyi dışarıda geçiren	qqn qui découche, qui passe la nuit hors chez lui	someone who spends the night away from home
hingiftin = likumîn, lê hilkumîn, hiltepilîn	tökezlemek	trébucher	to stumble
bi xwe ve hatin	ayılmak	reprendre conscience	to recover consciousness
roj avayî	günbatımında	au coucher du soleil, au crépuscule	at sundown, at sunset

Peyvên di stranan de

Amadekar: Emîn NAROZÎ

Strana: Xelîl Begê

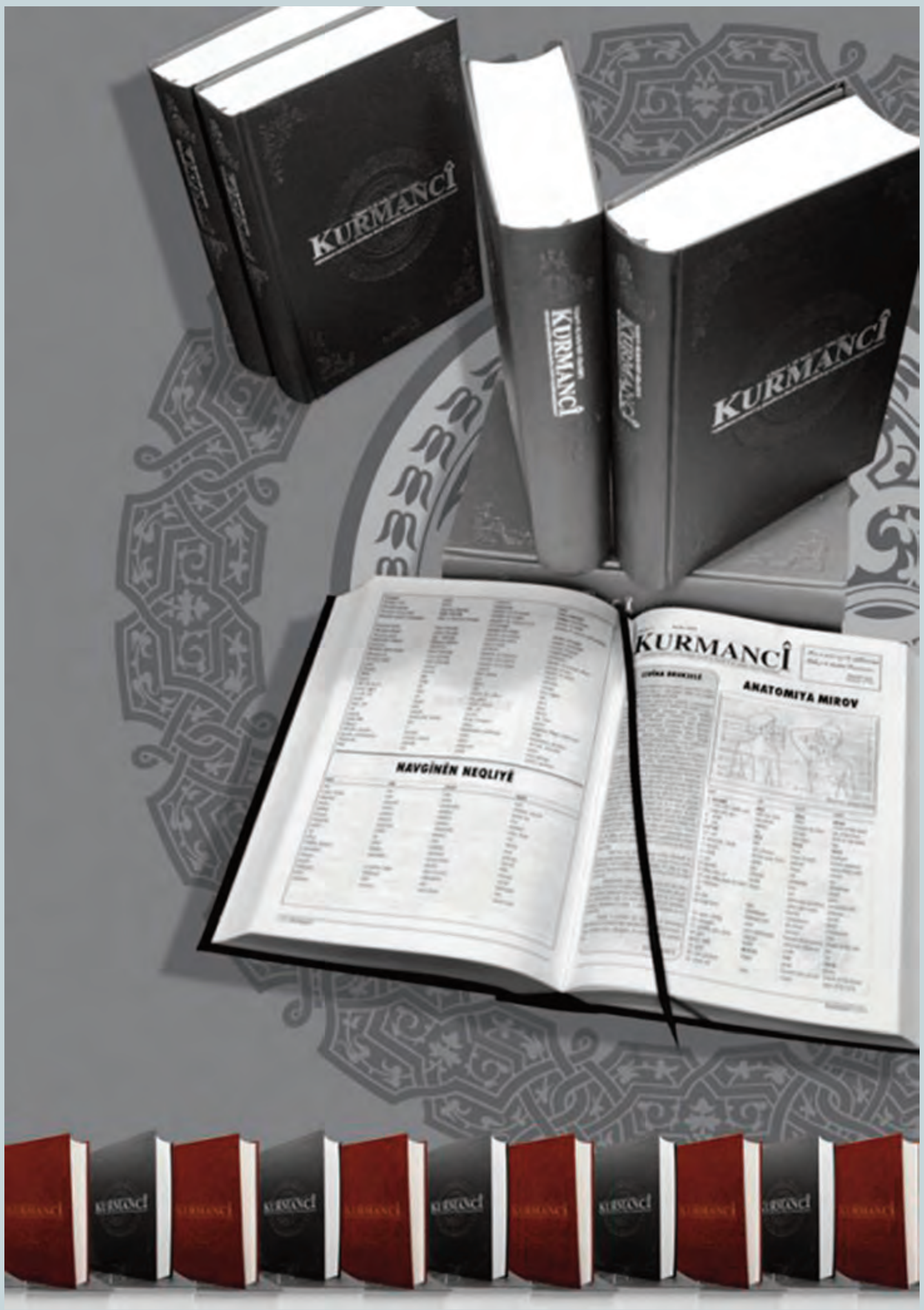
kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
şahdezorî: şahidîya derewîn	yalancı şahitlik	témoignage mensonger	false evidence, perjury
çika: ka: ka ca, ca, de ka, za, hela	hele	voyons, allons, donc	well!, now then!
êvarkî	akşamleyin	le soir	in the evening
pîrek: jin	kadın	femme, épouse	woman, wife
mîrek	mir, mir ailesinden	prince, émir	emir, descendant of a royal family
birî: birh, bireh	güç, kuvvet	force, puissance	power
qerqot	kör topal	médiocre, minable	mediocre, miserable
qelîyan: qelîn	1) kavrulmak; 2) kökü kazınmak	1) être frit ; 2) être exterminé	1) fried; 2) exterminated
şîv	akşam yemeği	dîner	dinner
madem ku	mademki	puisque	since
malî	1) ev halkı; 2) eş, karı	1) habitants d'une maison ; 2) épouse (n.f.)	1) family member; 2) house wife
qeşitîn: qeşîn, teqizîn, cehimîn, steqirîn, qeli'în, şeqitîn	defolmak	s'en aller, ficher le camp, dégager	to leave, to clear off
qeşitandin: qeşandin, teqizandin, cehimandin, steqirandin, qeli'andin, şeqitandin	defetmek	chasser, expulser, envoyer au diable	to drive s.o. out, to expel, to send s.o. to the devil
filitîn yekî	girişmek, azarlamak, kavgaya tutumak	régler son compte à qn., attaquer qn.	to settle scores with s.o., to attack s.o.
dandoq: cinuh, tak	topuz	masse, massue	mace
çavnêr: çaverê	yol gözleyen	qui scrute le chemin, qui attend l'arrivée de qn.	one who waits for s.o.
çavrênî/çavnêrî: çaverêbûn	yol gözleme	attente impatiente, scrutation	waiting impatiently, scrutinizing
çavrênî/çavnêrî kirin: çaverê kirin	yol gözlemek	attendre avec impatience, scruter	wait impatiently, to scrutinize
rahiştin	almak, kaldırmak, taşımak	prendre, saisir	pick up, carry
hahakê	tam o esnada, hemencecik	juste en ce moment	just then
terh	ince dal	rameau	twig, branch
kevnik: kefî, kefîk, destmal	mendil	mouchoir	handkerchief
peritîn	parepare olmak, paralanmak	être en pièces, être en lambeaux	to be in pieces, in shreds
ewiqîn	takılmak, gecikmek	s'attarder, être retardé	to be late
ewiqandin	geciktirmek	retarder	to delay
birinca raxistî	kavrulmuş etli pilav	riz frit à la viande	rice and meal fried then cooked together
govendgêr	halk oyuncusu	danseur folklorique	folk dancer
bestûk/bestik	yaka	col, collier	collar

Xanî, mal, navmal

- II -

Amadekar: Selam NÛMAN

fanos, fener	fener	lanterne	lantern
mûm	mum	bougie	candle
mûmdank	mumluk, şamdan	bougeoir	candlestick
ampûl	ampul	ampoule	ampoule, bulb
çira	çıra	lumière, flambeau	light
fîş	fiş	fiche	plug
pirîz	priz	prise	socket, point
hewakêşî	havalandırma sistemi, vantilasyon	ventilation	ventilation
hewakêş	vantilatör	ventilateur	ventilator
baweşînk	pervane	éventail	fan
sobe	soba	poële	stove
lûleya (borî) sobeyê	soba borusu	tuyau de poële	stovepipe
sofac, sofaj, kalorîfer	şofaj, kalorifer	chauffage, radiateur	radiator
metbex, aşxane	mutfak	cuisine	kitchen
tifik	ocak	âtre, foyer	fireplace
tenûr	tandır	four traditionnel kurde, tandour	oven consisting of a clay-lined pit or a large earthen jar buried in the ground
sêl, sêlik	sac	plaque fine de cuisson	made of sheet iron used for cooking or or baking
çaydan	demlik	théière	teapot
semawer	semaver	samovar	samovar
papor	gaz ocağı	réchaud à pétrole	kerosene stove
sifre	sofra	grand plateau sur lequel est servi le repas	tray (which has a meal laid out on it)
maseya xwarinê	yemek masası	table (de salle à manger)	dining-table

KURMANCÎ
MAGAZINE LINGUISTIQUE KURDE
Supplément du Bulletin de liaison et d'information
N° C.P. : 65913 A.S.

© INSTITUT KURDE DE PARIS
106, rue La Fayette,
75010 Paris - France,
Tel. : 00 33 (0)1 48 24 64 64

www.fikp.org

Directeur de la publication : Reşo ZÎLAN
Réalisation : M. HASSAN, S. ILITCH, Y. KARADEMIR